

Організаційно-методичні вказівки з підготовки населення Хмельницької міської територіальної громади до дій у надзвичайних ситуаціях

Метою Організаційно-методичних вказівок є надання практичних рекомендацій суб'єктам забезпечення цивільного захисту різних рівнів з питань застосування вимог законодавства у сфері навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

Головним завданням навчання працюючого та непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях є формування культури безпеки його життєдіяльності, обізнаності щодо прав і обов'язків у сфері цивільного захисту та готовності до свідомих практичних дій в умовах надзвичайних ситуацій, а для керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, — набуття навичок створювати, приймати та реалізувати управлінські рішення в межах посадових обов'язків і повноважень, передбачених законодавством у цій сфері.

Керуючись вимогами статті 39 Кодексу цивільного захисту України і пункту 7 Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 444, Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях, затвердженої наказом ДСНС України від 06.06.2014 № 310, та наказу ДСНС України від 03.01.2024 № 8 «Про затвердження Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях на 2024-2025 роки», рекомендується:

1. Управлінню з питань цивільного захисту населення і охорони праці:

1.1. Забезпечити організацію навчання з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки посадових осіб міської ради, керівників підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління міської ради, на базі Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Хмельницької області (далі - НМЦ ЦЗ та БЖД області).

1.2. Забезпечити контроль за ходом і якістю підготовки спеціалізованих служб цивільного захисту та їх готовності до дій за призначенням.

1.3. Організувати навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях, у тому числі, у складі створених спеціалізованих служб цивільного захисту, та контроль за підготовкою встановленим порядком осіб керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління.

1.4. Затвердити план-графіки надання фахівцями НМЦ ЦЗ та БЖД області освітніх послуг підприємствам, установам, організаціям з підготовки та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань.

1.5. Спільно з фахівцями НМЦ ЦЗ та БЖД області надавати практичну допомогу у підготовці та проведенні спеціальних об'єктових навчань і тренувань на підприємствах, в установах та організаціях.

1.6. Навчання непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях організувати та здійснювати шляхом проведення інформаційно-просвітницької роботи за місцем проживання та доведенням інформаційно-довідкових матеріалів (розповсюдження пам'яток) з питань цивільного захисту, правил пожежної безпеки у побуті та громадських місцях.

1.7. Інформаційно-просвітницьку роботу з населенням з питань поведінки в умовах надзвичайних ситуацій проводити через створену мережу консультаційних пунктів з питань цивільного захисту, шляхом запровадження постійних рубрик у засобах масової інформації, зокрема друкованих, за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, аудіовізуальних та інтерактивних засобів та соціальної реклами.

1.8. Визначити конкретні заходи з підтримання і подальшого вдосконалення навчально-матеріальної бази для підготовки працівників, щорічного придбання та оновлення навчальної літератури та навчальних посібників (відео, аудіо, друкованих) за тематикою цивільного захисту.

2. Керівникам підприємств, установ та організацій - суб'єктам забезпечення цивільного захисту:

2.1. Навчання працівників організовувати безпосередньо на підприємствах, в установах, організаціях та на базі НМЦ ЦЗ та БЖД області (на договірній основі).

2.2. Навчання працівників безпосередньо на підприємствах, в установах, організаціях здійснювати шляхом курсового та індивідуального навчання за програмами підготовки працівників, перелік і основний зміст яких визначено Програмою загальної підготовки у відповідності до тематики, що додається до цих організаційно-методичних вказівок.

2.3. З працівниками під час прийняття на роботу і за місцем праці організувати проведення інструктажів з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях на підставі програм підготовки працівників і діючих на підприємстві, в установі та організації правил, інструкцій, планів реагування на надзвичайні ситуації, інших нормативно - правових актів з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

2.4. Підвищення рівня знань та отримання практичних навичок щодо дій у надзвичайних ситуаціях здійснювати на практичних заняттях у ході проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту з періодичністю, встановленою Порядком підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту».

2.5. Забезпечити підготовку осіб керівного складу та фахівців згідно з Переліком категорій осіб, які підлягають навчанню у сфері цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. № 819 "Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту", за функціональними програмами навчання у сфері цивільного захисту на базі НМЦ ЦЗ та БЖД області, а також в Інституті державного управління у сфері цивільного захисту.

2.6. Забезпечити ведення документації з питань організації навчання працюючого населення (переліки навчальних груп, осіб керівного складу і фахівців, які підлягають у поточному році навчанню у сфері цивільного захисту, та посадових осіб, які проходять навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки, робочі навчальні плани і програми, розклади занять, графіки консультацій, журнали навчання, плани підготовки і проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань тощо).

2.7. Обладнати в кожному окремо розташованому структурному підрозділі підприємства, установи та організації інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту та здійснити його наповнення навчальними посібниками і натурними зразками, передбаченими загальною програмою підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

2.8. Вжити заходів щодо удосконалення матеріально-технічної бази, технічного стану захисних споруд, підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях шляхом виділення в навчальних цілях приміщень для обладнання в них навчальних пунктів, класів тощо.

2.9. Навчання працюючого населення здійснювати у робочий час за рахунок коштів підприємств, установ та організацій.

Секретар міської ради

Віталій ДІДЕНКО

Начальник управління з питань
цивільного захисту населення і охорони праці

Богдан МОВЧАН

ПРОГРАМА

загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях

В процесі вивчення Програми рекомендується: ознайомлення із завданнями та особливостями організації заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації;
вивчення основних способів захисту працівників від уражаючих факторів надзвичайних ситуацій (НС) з урахуванням особливостей виробничої діяльності;
ознайомлення з інформацією, що міститься в планах реагування на НС про дії в умовах загрози і/або виникнення НС;
набуття практичних вмінь щодо користування засобами індивідуального і колективного захисту, первинними засобами пожежогасіння і сприяння проведенню рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації НС;
оволодіння навичками з надання першої допомоги потерпілим.

Орієнтовний обсяг засвоєних знань та вмінь за Програмою

У результаті проходження навчання за Програмою рекомендується знати:
основні небезпечні виробничі фактори, техногенні та природні небезпеки, що ймовірні для місця розташування підприємства, установи та організації;
основні принципи функціонування об'єктової системи цивільного захисту, організацію оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації;
засоби індивідуального та колективного захисту, порядок і правила користування ними;
обов'язки і дії працівників під час загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій згідно із планами реагування на НС;
способи та засоби запобігання пожежам та вибухам, типові дії працівників при їх виникненні, способи застосування первинних засобів пожежогасіння;
побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування ними;
заходи щодо сприяння проведенню на підприємстві, в установі та організації аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт в умовах виникнення НС.

Орієнтовний розподіл навчального часу за розділами програми та формами навчання

Найменування розділу	Форма навчання, години		
	курсове навчання	індивідуальне навчання	спеціальні об'єктові навчання, тренування
Теоретична складова			
Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС	1	5	-
Надання першої допомоги потерпілим	1	1	-

Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації	1	2	-
Перевірка знань	1	-	-
Усього	4	8	-
Практична складова			
Протипожежні тренування	-	-	2
Спеціальне об'єктове навчання (тренування) з питань цивільного захисту	-	-	до 8
Усього	-	-	до 10
Разом	4	8	до 10

Рекомендована тематика та орієнтовний зміст тем за розділами програми:

Розділ 1. Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення надзвичайної ситуації (далі - НС).

Тема 1. Основні способи захисту в умовах загрози та виникнення НС.

Основні поняття про НС. Порядок отримання інформації про загрозу і виникнення НС. Попереджувальний сигнал "Увага всім!".

Захисні споруди цивільного захисту, їх призначення та облаштування. Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки працівників, які укриваються в них.

Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазами, респіраторами. Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок та їх призначення. Індивідуальний перев'язочний пакет. Індивідуальні протихімічні пакети.

Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих працівників.

Тема 2. Правила поведінки працівників під час НС природного характеру.

Правила поведінки і дії працівників при землетрусах. Безпечні дії працівників у разі виникнення геологічних НС (пов'язаних із зсувами, обвалами або осіданнями, осіданнями земної поверхні, карстовими провалами або підтопленнями).

Особливості негативного впливу гідрометеорологічних НС. Правила безпечної поведінки у разі їх виникнення.

Основні причини виникнення та особливості пожеж у природних екологічних системах. Правила поведінки та заходи безпеки у разі їх виникнення.

Тема 3. Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості.

Режими радіаційного захисту. Ядерні установки та джерела іонізуючого випромінювання. Особливості радіаційного впливу на людину. Поняття про дози опромінення людини. Променева хвороба.

Побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування.

Режими радіаційного захисту. Санітарна обробка працівників. Дезактивація приміщень, обладнання, техніки, виробничої території тощо.

Тема 4. Правила поведінки працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Характеристики основних небезпечних хімічних речовин. Особливості їх впливу на організм людини. Наслідки аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.

Загальні правила поведінки та дії працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Проведення заходів з ліквідації наслідків аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, обладнання, виробничої території тощо.

Тема 5. Вибухо та пожежонебезпека на виробництві. Рекомендації щодо дій під час виникнення пожежі.

Основні поняття вибухобезпеки виробництва. Небезпечні фактори вибуху і захист від них. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

Стисла характеристика пожежної небезпеки підприємства, установи, організації. Протипожежний режим на робочому місці. Можливість виникнення та (або) розвитку пожежі. Небезпечні фактори пожежі.

Дії працівників у разі загрози або при виникненні пожежі. Гасіння пожеж. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок та правила їх використання під час пожежі.

Тема 6. Правила поведінки і дії в умовах масового скупчення людей та в осередках інфекційних захворювань.

Безпека при масових скупченнях людей. Психологія натовпу. Правила безпечної поведінки у місцях масового перебування людей та у разі масового скупчення людей. Поширення інфекційних хвороб серед населення. Джерела збудників інфекцій. Основні механізми передавання збудників інфекції.

Режимно-обмежувальні заходи (посилене медичне спостереження, обсервація, карантин). Правила поведінки в осередках інфекційних захворювань, особиста гігієна в цих умовах.

Основні напрямки профілактики інфекційних хвороб. Методи і засоби дезінфекції, дезінсекції, дератизації. Основні дезінфекційні засоби.

Розділ 2. Надання першої допомоги потерпілим.

Тема 1. Порядок і правила надання першої допомоги при різних типах ушкоджень.

Основні правила надання першої допомоги в невідкладних ситуаціях. Проведення первинного огляду потерпілого. Способи виклику екстреної медичної допомоги.

Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання. Ознаки зупинки роботи серця. Проведення непрямого масажу серця.

Перша допомога при ранах і кровотечах. Способи зупинки кровотеч. Правила та прийоми накладання пов'язок на рани. Перша допомога при переломах. Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних або підручних засобів.

Тема 2. Порядок і правила надання першої допомоги при ураженні небезпечними речовинами, при опіках тощо.

Невідкладна та перша допомога при отруєннях чадним газом, аміаком, хлором, іншими небезпечними хімічними речовинами.

Перша допомога при хімічних та термічних опіках, радіаційних ураженнях, втраті свідомості, тепловому та сонячному ударах. Правила надання допомоги при утопленні. Способи і правила транспортування потерпілих.

Розділ 3. Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації.

Тема 1. Забезпечення виконання на підприємстві, в установі та організації завдань з цивільного захисту.

Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Організаційна структура управління цивільним захистом підприємства, установи, організації. Об'єктові комісія з питань НС та евакооргани.

Відомості щодо об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту. Відомча та добровільна пожежна охорона. Аварійно-рятувальне обслуговування підприємств, установ, організацій. Система керівництва рятувальними роботами, координація дій виробничого персоналу та залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Права і обов'язки працівників у сфері цивільного захисту. Сприяння проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС у разі їх виникнення. Заходи життєзабезпечення постраждалих та соціального захисту і відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок НС.

Тема 2. Виконання заходів захисту та дії працівників згідно з планами реагування на НС.

Об'єктовий план реагування на НС (інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення НС). Прогнозовані природні загрози, територіальне розміщення потенційно небезпечних об'єктів, небезпечні виробничі фактори, характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо) на виробництві.

Об'єктова система оповіщення працівників. Дії персоналу щодо аварійної зупинки виробництва. Виведення працівників з небезпечної зони, порядок забезпечення їх засобами індивідуального захисту, місця розташування можливих сховищ, шляхи евакуації.

Інформування працівників щодо розвитку НС, місць розгортання і маневрування аварійно-рятувальних сил, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів, координації дій з населенням та заходів безпеки в зоні НС.

Примітка. Вибір тем для занять визначається керівниками навчальних груп з урахуванням категорій, змісту об'єктових планів реагування на НС (планів ліквідації аварійних ситуацій).

Начальник управління з питань
цивільного захисту населення і охорони праці

Богдан МОВЧАН

Додаток 2
до Організаційно-методичних вказівок з
підготовки населення Хмельницької міської
територіальної громади до дій у
надзвичайних ситуаціях

ПРОГРАМА
спеціальної підготовки працівників, що входять до складу
спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту

Програма спеціальної підготовки працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту (далі – Програма), розроблена відповідно до Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444.

Програма має на меті:

ознайомлення з обов'язками, матеріальною частиною, технікою, приладами та табельним майном об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, вивчення порядку приведення їх у готовність, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;

набуття практичних вмінь щодо користування технікою, обладнанням, приладами, табельним майном формувань цивільного захисту, засобами індивідуального захисту, первинними засобами пожежогасіння;

оволодіння навичками з надання першої допомоги потерпілим у надзвичайній ситуації у складі спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту.

Орієнтовний розподіл навчального часу за розділами Програми та формами навчання

№ теми	Назва теми	Форма навчання, години		
		курсове навч.	індивідуальне навч.	Спец. об'єктові навч., тренув.
1	2	3	4	5
1. Загальна складова				
1.1	Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій.	0,5		-
1.1.1	Основні способи захисту в умовах загрози та виникнення НС.	0,5	-	-
1.1.2	Правила поведінки працівників під час НС природного характеру	-	0,5	-
1.1.3	Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режими радіаційного захисту	-	1	-
1.1.4	Правила поведінки працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин	-	0,5	-

№ теми	Назва теми	Форма навчання, години		
		курсове навч.	індивідуальне навч.	Спец. об'єктові навч., тренув.
1	2	3	4	5
1.1.5	Вибухо та пожежонебезпека на виробництві. Рекомендації щодо дій під час виникнення пожежі	-	1	-
1.1.6	Правила поведінки і дії в умовах масового скупчення людей та в осередках інфекційних захворювань	-	1	-
1.2	Надання першої допомоги потерпілим	0,5	0,5	-
1.2.1	Порядок і правила надання першої допомоги при різних типах ушкоджень.	0,5	-	-
1.2.2	Порядок і правила надання першої допомоги при ураженні небезпечними речовинами, при опіках тощо	-	0,5	-
1.3	Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації	1	1	-
1.3.1	Забезпечення виконання на підприємстві, в установі та організації завдань з цивільного захисту	1	-	-
1.3.2	Виконання заходів захисту та дії працівників згідно з планами реагування на НС	-	2	-
	Всього:	4	8	-
2. Спеціальна складова				
2.1. Для рятувальних формувань				
2.1.1.	Розшук та визволення потерпілих з під завалів будівель, зсувів, снігових лавин. Прийоми та способи рятування людей з верхніх поверхів зруйнованих або палаючих будівель.	2	-	-
2.1.2.	Завалення нестійких конструкцій споруд та їх підсилення. Дії особового складу формування з рятування людей із завалених захисних споруд.	1	-	-
2.1.3.	Евакуація людей та майна із зон затоплення (підтоплення), осередків пожеж та територій, забруднених радіоактивними небезпечними хімічними речовинами..	2	-	-
2.1.4.	Способи транспортування та розміщення потерпілих на транспортних засобах	1	-	-
2.2. Для аварійно-технічних формувань				
2.2.1.	Організація та порядок проведення аварійно-технічних робіт при локалізації та ліквідації наслідків стихійних лих, аварій, катастроф.	1	-	-
2.2.2.	Аварійно-технічні роботи на мережах водопостачання та каналізації.	1	-	-
2.2.3.	Аварійно-технічні роботи на мережах газопостачання.	1	-	-
2.2.4.	Аварійно-технічні роботи на системах енергопостачання	1	-	-
2.2.5.	Дії особового складу спеціалізованої служби і формування при проведенні невідкладних робіт в осередках ураження, районах стихійних лих, аварій на комунальних та енергетичних мережах.	2	-	-
2.3. Для протипожежних спеціалізованих служб та пожежних формувань				

№ теми	Назва теми	Форма навчання, години		
		курсове навч.	індивідуальне навч.	Спец. об'єктові навч., тренув.
1	2	3	4	5
2.3.1.	Організація заходів пожежної безпеки на суб'єкті господарювання.	1	-	-
2.3.2.	Протипожежна техніка. Вогнегасні речовини. Первинні засоби пожежогасіння.	2	-	-
2.3.3.	Локалізація та гасіння лісових, торф'яних та степових пожеж.	1	-	-
2.3.4.	Дії особового складу при гасінні пожеж.	2	-	-
2.4. Для інженерних спеціалізованих служб і формувань				
2.4.1.	Підготовка машин та механізмів до дій в осередках ураження, районах аварій та катастроф.	2	-	-
2.4.2.	Прокладка колонних шляхів. Ремонт доріг та дорожніх споруд. Розчистка доріг від завалів.	1	-	-
2.4.3.	Зведення насипів, дамб, водовідвідних каналів. Ліквідація підтоплень будівель та споруд.	1	-	-
2.4.4.	Усунення аварій та пошкоджень захисних споруд. Дії спеціалізованої служби і формування при будівництві укриттів для людей і техніки. Види, масштаб і характер пожеж. Гасіння масових, суцільних та лісових пожеж. Влаштування протипожежних бар'єрів, насипів, просік.	1	-	-
2.4.5.	Види, масштаби і характер пожеж. Гасіння масових, суцільних та лісових пожеж. Влаштування протипожежних бар'єрів, насипів, просік.	1		
2.5. Для медичних спеціалізованих служб і формувань				
2.5.1.	Медична допомога постраждалим при надзвичайних ситуаціях. Медичні засоби захисту.	2	-	-
2.5.2.	Організація роботи медичних спеціалізованих служб і формувань при виконанні завдань за призначенням.	2	-	-
2.5.3.	Дії особового складу спеціалізованої служби і формування при наданні першої медичної допомоги людям, які постраждали під час надзвичайної ситуації.	2	-	-
2.6. Для транспортних формувань (автоколон)				
2.6.1.	Планування та організація автотранспортного забезпечення при перевезенні населення та вантажів.	2	-	-
2.6.2.	Обладнання автотранспорту для перевезення уражених та постраждалих внаслідок стихійного лиха, аварій та катастроф.	2	-	-
2.6.3.	Здійснення перевезення населення.	1	-	-
2.6.4.	Здійснення перевезення вантажів, обладнання.	1	-	-
2.7. Для спеціалізованих служб матеріального забезпечення і формувань матеріально-технічного та продовольчого забезпечення				
2.7.1.	Розгортання та дії рухомого пункту харчування.	1	-	-
2.7.2.	Розгортання та дії рухомого пункту продовольчого постачання.	1	-	-

№ теми	Назва теми	Форма навчання, години		
		курсове навч.	індивідуальне навч.	Спец. об'єктові навч., тренув.
1	2	3	4	5
2.7.3.	Розгортання та дії рухомого пункту речового постачання.	1	-	-
2.7.4.	Рухомий пункт водопостачання. Комплектування та підготовка техніки. Організація роздачі питної води населенню.	2	-	-
2.7.5.	Розгортання та дії рухомого пункту забезпечення паливно-мастильними матеріалами	1		
2.8. Для спеціалізованих служб зв'язку та оповіщення і формувань зв'язку				
2.8.1.	Засоби зв'язку, які є на оснащенні спеціалізованої служби і формування.	2	-	-
2.8.2.	Організація та забезпечення сталого зв'язку у районах стихійного лиха, аварій та катастроф.	2	-	-
2.8.3.	Порядок розгортання та експлуатації засобів зв'язку у різних умовах надзвичайних ситуацій.	2	-	-
2.9. Для спеціалізованих служб і формувань охорони громадського порядку				
2.9.1.	Правова основа введення режиму надзвичайного стану.	1	-	-
2.9.2.	Дії спеціалізованих служб і формувань при проведенні евакуації населення.	2	-	-
2.9.3.	Забезпечення громадського порядку, попередження та припинення випадків мародерства, розкрадання матеріальних цінностей при ліквідації наслідків стихійного лиха, аварій та катастроф.	2	-	-
2.9.4.	Психологія натовпу. Попередження паніки серед населення.	1	-	-
2.10. Для спеціалізованих служб і формувань захисту сільськогосподарських тварин та рослин				
2.10.1.	Організація та порядок проведення ветеринарної обробки тварин та заходів по захисту сільськогосподарських рослин, продуктів рослинництва у надзвичайних ситуаціях.	2	-	-
2.10.2.	Надання лікувальної та профілактичної допомоги сільськогосподарським тваринам. Знезаражування продуктів рослинництва, води та фуражу.	2	-	-
2.10.3.	Дії особового складу спеціалізованої служби і формування щодо захисту сільськогосподарських тварин, рослин і продуктів рослинництва, води, фуражу при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках ураження та зонах зараження.	2	-	-
2.11. Для спеціалізованої служби енергетики				
2.11.1.	Організація і проведення аварійно-відновлювальних робіт на пошкоджених об'єктах мережі електропостачання	2		

№ теми	Назва теми	Форма навчання, години		
		курсове навч.	індивідуальне навч.	Спец. об'єктові навч., тренув.
1	2	3	4	5
2.11.2.	Забезпечення енергопостачання сил цивільного захисту під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, у тому числі з використанням автономних джерел енергопостачання (у разі їх наявності)	2		
2.11.3.	Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також повного відновлення їх функціонування.	2		
	Перевірка знань	1	-	-
	Всього:		-	-
3. Практична складова				
1.	Спеціальне об'єктове навчання (тренування) з питань цивільного захисту.	-	-	до 8 год.
	Всього:	-	-	до 8 год.
	РАЗОМ:			

Рекомендована тематика та орієнтовний зміст тем за розділами Програми

Тема 1.1. Основні способи захисту і загальні правила поведінки в умовах загрози та виникнення НС

Тема 1.1.1. Основні способи захисту в умовах загрози та виникнення НС.

Основні поняття про НС. Порядок отримання інформації про загрозу і виникнення НС. Попереджувальний сигнал «Увага всім!».

Захисні споруди цивільного захисту, їх призначення та облаштування. Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки працівників, які укриваються в них.

Принцип дії, індивідуальний підбір та правила користування протигазами, респіраторами. Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок та їх призначення. Евакуація, порядок її проведення, правила поведінки та обов'язки евакуйованих працівників.

Тема 1.1.2. Правила поведінки працівників під час НС природного характеру.

Правила поведінки і дії працівників при землетрусах.

Безпечні дії працівників у разі виникнення геологічних НС (пов'язаних із зсувами, обвалами або осипами, осіданням земної поверхні, карстовими провалами або підтопленням).

Особливості негативного впливу гідрометеорологічних НС. Правила безпечної поведінки у разі їх виникнення.

Основні причини виникнення та особливості пожеж у природних екологічних системах. Правила поведінки та заходи безпеки у разі їх виникнення.

Тема 1.1.3. Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості. Режим радиаційного захисту.

Ядерні установки та джерела іонізуючого випромінювання. Особливості радіаційного впливу на людину. Поняття про дози опромінення людини. Промсенева хвороба.

Побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування.

Режими радіаційного захисту. Санітарна обробка працівників. Дезактивація приміщень, обладнання, техніки, виробничої території тощо.

Тема 1.1.4. Правила поведінки працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Характеристики основних небезпечних хімічних речовин. Особливості їх впливу на організм людини. Наслідки аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.

Загальні правила поведінки та дії працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин.

Проведення заходів з ліквідації наслідків аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, обладнання, виробничої території тощо.

Тема 1.1.5. Вибухо та пожежонебезпека на виробництві. Рекомендації щодо дій під час виникнення пожежі.

Основні поняття вибухобезпеки виробництва. Небезпечні фактори вибуху і захист від них. Правила поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів.

Стисла характеристика пожежної безпеки підприємства, установи, організації. Протипожежний режим на робочому місці. Можливість виникнення та (або) розвитку пожежі. Небезпечні фактори пожежі.

Дії працівників у разі загрози або при виникненні пожежі. Гасіння пожеж. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок та правила їх використання під час пожежі.

Тема 1.1.6. Правила поведінки і дії в умовах масового скупчення людей та в осередках інфекційних захворювань.

Безпека при масових скупченнях людей. Психологія натовпу. Правила безпечної поведінки у місцях масового перебування людей та у разі масового скупчення людей.

Поширення інфекційних хвороб серед населення. Джерела збудників інфекцій. Основні механізми передавання збудників інфекції.

Режимно-обмежувальні заходи (посилене медичне спостереження, обсервація, карантин). Правила поведінки в осередках інфекційних захворювань, особиста гігієна в цих умовах.

Основні напрямки профілактики інфекційних хвороб. Методи і засоби дезінфекції, дезінсекції, дератизації. Основні дезінфекційні засоби.

Тема 1.2. Надання першої допомоги потерпілим.

Тема 1.2.1. Порядок і правила надання першої допомоги при різних типах ушкоджень.

Основні правила надання першої допомоги в невідкладних ситуаціях. Проведення первинного огляду потерпілого. Способи виклику екстреної медичної допомоги.

Ознаки порушення дихання. Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання. Ознаки зупинки роботи серця. Проведення непрямого масажу серця.

Перша допомога при ранах і кровотечах. Способи зупинки кровотеч. Правила та прийоми накладання пов'язок на рани.

Перша допомога при переломах. Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних або підручних засобів.

Тема 1.2.2. Порядок і правила надання першої допомоги при ураженні небезпечними речовинами, при опіках тощо.

Невідкладна та перша допомога при отруєннях чадним газом, аміаком, хлором, іншими небезпечними хімічними речовинами.

Перша допомога при хімічних та термічних опіках, радіаційних ураженнях, втраті свідомості, тепловому та сонячному ударах.

Правила надання допомоги при утопленні.

Способи і правила транспортування потерпілих.

Тема 1.3. Організація заходів цивільного захисту на підприємстві, в установі, організації.

Тема 1.3.1. Забезпечення виконання на підприємстві, в установі та організації завдань з цивільного захисту

Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Організаційна структура управління цивільним захистом підприємства, установи, організації. Об'єктові комісія з питань НС та евакооргани.

Відомості щодо об'єктових спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту. Відомча та добровільна пожежна охорона. Аварійно-рятувальне обслуговування підприємств, установ, організацій. Система керівництва рятувальними роботами, координація дій виробничого персоналу та залучених підрозділів і служб, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

Права і обов'язки працівників у сфері цивільного захисту. Сприяння проведенню аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків НС у разі їх виникнення. Заходи життєзабезпечення постраждалих та соціального захисту і відшкодування матеріальних збитків постраждалим внаслідок НС.

Тема 1.3.2. Виконання заходів захисту та дії працівників згідно з планами реагування на НС

Об'єктовий план реагування на НС (інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення НС). Прогнозовані природні загрози, територіальне розміщення потенційно небезпечних об'єктів, небезпечні виробничі фактори, характерні причини аварій (вибухів, пожеж тощо) на виробництві.

Об'єктова система оповіщення працівників. Дії персоналу щодо аварійної зупинки виробництва. Виведення працівників з небезпечної зони, порядок забезпечення їх засобами індивідуального захисту, місця розташування можливих сховищ, шляхи евакуації.

Інформування працівників щодо розвитку НС, місць розгортання і маневрування аварійно-рятувальних сил, залучення необхідних ресурсів, технічних і транспортних засобів, координації дій з населенням та заходів безпеки в зоні НС.

Зміст тем спеціальної складової.

Тема 2.1. Для рятувальних формувань.

Тема 2.1.1. Розшук та визволення потерпілих з під завалів будівель, зсувів. Прийоми та способи рятування людей з верхніх поверхів зруйнованих будівель, завалених захисних споруд.

Розвідка завалів, пошкоджених і палаючих будівель. Визначення місць знаходження людей. Способи та порядок рятування людей, які знаходяться у завалах будівель, зсувів, снігових лавин (будівництво галерей, проходів, тунелів, розтаскування конструкцій будівель, використання домкратів, засобів малої механізації тощо). Способи і порядок рятування людей, які знаходяться на верхніх поверхах зруйнованих або палаючих будівель. Обладнання, яке необхідне для проведення робіт при рятуванні людей та порядок його використання. Способи транспортування потерпілих. Заходи безпеки.

Тема 2.1.2. Завалення нестійких конструкцій споруд та їх підсилення. Дії особового складу формування з рятування людей із завалених захисних споруд.

Визначення стану нестійких конструкцій споруд, прийоми їх завалення або підсилення. Розвідка заваленої захисної споруди. Визначення найбільш доступного місця розкриття та подачі свіжого повітря у захисну споруду, встановлення зв'язку з людьми, які знаходяться у споруді. Механізми та інструменти, які застосовуються при проведенні робіт. Вивід людей та винос постраждалих із захисної споруди. Особливості рятування людей, які знаходяться у загазованих, затоплених водою і нечистотами приміщень. Способи переносу постраждалих на носилках і підручних засобах до місць завантаження їх на транспорт.

Тема 2.1.3. Евакуація людей та майна із зон затоплення (підтоплення), осередків пожеж та територій, забруднених радіоактивними небезпечними хімічними речовинами.

Планування евакуації та всіх видів її забезпечення. Функціональні обов'язки особового складу евакуаційних органів. Порядок визначення евакуаційних пунктів, районів (пунктів) розміщення. Визначення маршрутів евакуації та видів транспортних засобів. Особливості евакуація людей та майна із зон затоплення (підтоплення), осередків пожеж та територій, забруднених радіоактивними і небезпечними хімічними речовинами (далі - НХР).

Тема 2.1.4. Способи транспортування та розміщення потерпілих на транспортних засобах.

Способи транспортування потерпілих. Планування та підготовка транспортних засобів для перевезення евакуйованого населення. Оснащення транспортних засобів спеціальним обладнанням для вивезення поранених, уражених та хворих. Порядок розміщення потерпілих на транспортних засобах.

Тема 2.2. Для комунально-технічних спеціалізованих служб і аварійно-технічних формувань.

Тема 2.2.1. Організація та порядок проведення аварійно-технічних робіт при локалізації та ліквідації наслідків стихійних лих, аварій, катастроф.

Характер і масштаб впливу уражаючих факторів стихійних лих, аварій та катастроф на комунально-енергетичні та технологічні мережі. Можливий характер руйнувань та пошкоджень. Зміст плану суб'єкту господарювання з відображенням усіх мереж, місць ремонту обладнання, мереж напрямків руху від насосних станцій води, газу, пару, технологічних продуктів, тощо.

Тема 2.2.2. Аварійно-технічні роботи на мережах водопостачання та каналізації.

Організація та проведення розвідки аварійно-технічних робіт на мережах водопостачання та каналізації для визначення місць і масштабу їх руйнувань та пошкоджень. Види і способи аварійно-технічних робіт на мережах водопостачання та каналізації. Аварійно-технічні роботи на пошкоджених мережах. Заходи безпеки при проведенні робіт.

Тема 2.2.3. Аварійно-технічні роботи на мережах газопостачання.

Система газопостачання суб'єкту господарювання. Характер можливих руйнувань і ушкоджень на системах газозабезпечення. Види і способи аварійно-технічних робіт. Способи екстреного усунення аварій на газових мережах. Основні способи тимчасового відновлення ушкоджених ділянках газопроводів. Заходи безпеки при проведенні робіт.

Тема 2.2.4. Аварійно-технічні роботи на системах енергопостачання.

Система електрозабезпечення суб'єкту господарювання. Склад мереж і споруджень електрозабезпечення першої категорії. Електричні спорудження і мережі спільного користування другої категорії. Характер можливих руйнувань і ушкоджень на системах електрозабезпечення. Види та способи аварійних робіт на системах електрозабезпечення.

Основні способи екстреного усунення аварій. Основні способи тимчасових аварійно-технічних робіт.

Тема 2.2.5. Дії особового складу формування при проведенні невідкладних робіт в осередках ураження, районах стихійних лих, аварій на комунальних та енергетичних мережах.

Дії особового складу формування з отримання завдання, його з'ясування, оцінка обстановки, розрахунок часу, прийняття рішення, доведення завдання до особового складу. Висунення формування до осередку ураження (району лиха), виявлення пошкоджень і руйнувань на комунально-енергетичних мережах. Організація управління і взаємодії в ході виконання завдань. Порядок і черговість проведення аварійно-технічних робіт. Контроль і допомога при проведенні робіт. Порядок зміни формувань. Заходи безпеки при проведенні робіт. Доповідь про проведення робіт.

Тема 2.3. Для протипожежних спеціалізованих служб і пожежних формувань.

Тема 2.3.1. Організація заходів пожежної безпеки на суб'єкті господарювання.

Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки. Загальні вимоги пожежної безпеки до утримання територій, будинків, приміщень, споруд, аварійних шляхів і виходів. Підготовка працівників суб'єкту господарювання до роботи з попередження можливих пожеж.

Тема 2.3.2. Протипожежна техніка. Вогнегасні речовини. Первинні засоби пожежогасіння.

Протипожежна техніка, яка використовується для гасіння пожеж. Основні, спеціальні та допоміжні пожежні автомобілі, їх коротка характеристика. Вогнегасні речовини, які використовуються для гасіння пожеж (піна, порошок, вуглекислий газ, бром-етиллові сполуки, інертні гази, вода, пісок), їх характеристика. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, який є на оснащенні формування, його можливості та порядок його застосування.

Тема 2.3.3. Локалізація та гасіння лісових, торф'яних та степових пожеж.

Організація гасіння пожеж. Прийоми і способи локалізації та гасіння лісових, торф'яних і степових пожеж (гілками дерев, закиданням ґрунтом, використанням трактору з плугом, спорудженням загороджувальних і мінералізованих стрічок (канав, траншей), подача на кромку вогнища пожежі вогнегасних засобів. До гасіння вогнищ, пожеж. Практична робота на лісопожежній техніці, яка є на оснащенні формування. Особливості боротьби з пожежами у складних умовах (у спеку, при сильному вітрі, в ночі тощо). Заходи безпеки при гасінні лісових пожеж.

Тема 2.3.4. Дії особового складу спеціалізованої служби і формування при гасінні пожеж.

Отримання завдання. Оцінка обстановки, прийняття рішення і постановка завдань особовому складу. Організація пожежної розвідки. Вихідні дані для розрахунку сил і засобів для гасіння пожеж на різних об'єктах. Визначення маршрутів і порядку висунення до ділянок, рубежів локалізації і гасіння пожеж. Розгортання пожежної техніки. Прийоми гасіння пожеж на поверхах, у підвалах, будинках підвищеної поверховості. Рятування людей із осередків пожеж. Управління спеціалізованою службою і формуванням в ході гасіння пожеж. Виведення спеціалізованої служби і формування із зони (осередку) пожеж.

Тема 2.4. Для інженерної спеціалізованої служби і формування.

Тема 2.4.1. Підготовка машин та механізмів до дій в осередках ураження, районах аварій та катастроф.

Перевірка технічного стану машин до дій у вогнищах ураження, аварій та катастроф, особливості проведення робіт. Періодичність обслуговування техніки і машин при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт.

Тема 2.4.2. Прокладка колонних шляхів. Ремонт доріг та дорожніх споруд. Розчистка доріг від завалів.

Визначення місць прокладання проїздів (проходів) у завалах. Способи прокладання проїздів (проходів) у завалах (розчисткою завала, по верху завала)). Будівництва магістральних і бокових проїздів з одностороннім та двостороннім рухом. Обладнання маршрутів для виводу людей із завалених захисних споруд до місць посадки на транспорт. Обладнання маршрутів для виносу уражених. Основні види спільних робіт рятувальників і підрозділів інженерних машин по проробленню проходів у завалах. Особливості проведення робіт в умовах зараження місцевості радіоактивними, отруйними, НХР. Заходи безпеки при проведенні робіт.

Тема 2.4.3. Зведення насипів, дамб, водовідвідних каналів. Ліквідація підтоплень будівель та споруд.

Порядок визначення зони можливого затоплення при прориві греблі гідротехнічних споруд, повені. Вихідні дані для розрахунку можливого масштабу аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків прориву греблі гідротехнічної споруди, повені. Порядок проведення робіт при зведенні насипів, дамб, водовідвідних каналів. Порядок огляду будівель та споруд, які були підтоплені, на предмет можливості їх використання для проживання та експлуатації. Заходи безпеки при огляді будівель, споруд та проведенні в них аварійно-відновлювальних робіт.

Тема 2.4.4. Усунення аварій та пошкоджень захисних споруд. Дії спеціалізованої служби і формування при будівництві укриттів для людей і техніки.

Перевірка стану конструкцій, що обгороджують, захисно-герметичних дверей (воріт), ставень, гермоклапанів і клапанів надлишкового тиску. Виконання робіт при порушенні подачі чистого повітря, відновленні герметичності конструкцій, що обгороджують, усуненні загрози затоплення, припиненні подачі електроенергії, порушенні роботи системи подачі повітря.

Класифікація укриттів для людей і техніки, їх особливості. Техніка, яка може застосовуватись при спорудженні укриттів для людей і техніки. Будівельні матеріали, інструменти. Особливості проведення робіт в умовах надзвичайних ситуацій різного походження. Заходи безпеки.

Тема 2.4.5. Види, масштаб і характер пожеж. Гасіння масових, суцільних та лісових пожеж. Влаштування протипожежних бар'єрів, насипів, просік.

Порядок визначення виду, масштабу і характеру пожежі. Оцінка пожежної обстановки при різних видах пожеж. Дії особового складу спеціалізованої служби і формування при гасінні масових, суцільних та лісових пожеж. Влаштування протипожежних бар'єрів, насипів, просік. Особливості гасіння пожеж при вибухах паливно-повітряних і газоповітряних середовищ. Заходи безпеки.

Тема 2.5. Для медичних спеціалізованих служб і формувань.

Тема 2.5.1. Медична допомога постраждалим при надзвичайних ситуаціях. Медичні засоби захисту.

Періоди надання медичної допомоги постраждалим при надзвичайних ситуаціях. Види медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях різного походження: перша медична допомога, долікарська, перша лікарська, кваліфікована і спеціалізована медична допомога, їх роль, місце у системі медичної допомоги постраждалим та терміни їх надання. Зміст та заходи першої медичної та долікарської допомоги. Медичні засоби захисту при наданні першої медичної та долікарської допомоги: радіозахисні препарати, антидоти, протибактеріальні препарати тощо. Призначення засобів, їх будова, підготовка до застосування та порядок використання. Порядок видачі та збереження медичних засобів індивідуального захисту.

Тема 2.5.2. Організація роботи медичної спеціалізованої служби і формування при виконанні завдань за призначенням.

Оцінка медико-санітарної обстановки та проведення санітарно-епідеміологічної розвідки (у межах задач, покладених на формування). Підготовка до проведення заходів лікувально-евакуаційного забезпечення населення. Етапи та оптимальні терміни його проведення. Порядок та прийоми роботи особового складу спеціалізованої служби і формування при проведенні медичної евакуації постраждалих з вогнищ ураження. Порядок взаємодії особового складу спеціалізованої служби і формування з іншими спеціалізованими службами і формуваннями при проведенні заходів лікувально-евакуаційного забезпечення.

Тема 2.5.3. Дії особового складу спеціалізованої служби і формування при наданні першої медичної допомоги людям, які постраждали під час надзвичайної ситуації.

Послідовність та прийоми надання постраждалим першої медичної допомоги при зупинках дихання та відновленні серцевої діяльності, травмах і кровотечі, переломах кісток, попередженні шокового стану та виведенні з нього, захисті поранених і опікових поверхонь, припиненні або зменшенні впливу на ураженого отруйними і хімічно-небезпечними речовинами. Особливості надання постраждалим першої медичної допомоги в умовах радіоактивного, хімічного і бактеріального зараження.

Тема 2.6. Для спеціалізованих служб транспортного забезпечення і транспортних формувань.

Тема 2.6.1. Планування та організація автотransпортного забезпечення при перевезенні населення та вантажів.

Завдання автотransпортного забезпечення евакуаційних заходів. Сили і засоби, що залучаються до автотransпортного забезпечення евакуаційних заходів. Планування автотransпортного забезпечення. Організація автотransпортного забезпечення. Підготовка різних типів автомобільного транспорту до перевезення людей і вантажів. Порядок формування колон. Матеріально-технічне забезпечення перевезень.

Тема 2.6.2. Обладнання автотransпорту для перевезення уражених та постраждалих внаслідок стихійного лиха, аварій та катастроф.

Порядок одержання спеціального обладнання та установка його на автотransпортні засоби. Виготовлення та використання підручних засобів для устаткування автотransпорту при перевезенні людей та вантажів. Контроль за станом спеціального обладнання при здійсненні евакоперевезень. Заходи безпеки.

Тема 2.6.3. Здійснення перевезення населення.

Подача автотransпорту на пункти посадки людей та завантаження вантажів. Правила посадки людей, укладки та кріплення вантажів. Подача автотransпорту до місць відправки уражених і хворих. Здійснення переговорного зв'язку водія і медичного працівника, який знаходиться під час руху у кузові вантажівки. Обов'язки водіїв при русі у колоні, дотримання ними встановленого режиму руху. Особливості руху колон по зараженій місцевості, взимку, по бездоріжжю. Заходи безпеки.

Тема 2.6.4. Здійснення перевезення вантажів, обладнання.

Подача автотransпорту на пункти загрузки вантажів. Норми завантаження вантажів на транспорт. Розміщення вантажів, обладнання на транспортних засобах та їх кріплення. Порядок охорони вантажів на транспорті. Особливості при перевезенні особливо цінних, легкозаймистих, вогнебезпечних та вибухонебезпечних вантажів. Особливості при перевезенні вантажів по зараженій місцевості. Заходи безпеки.

Тема 2.7. Для спеціалізованих служб матеріального забезпечення і формувань матеріально-технічного та продовольчого забезпечення.

Тема 2.7.1. Розгортання та дії рухомого пункту харчування.

Норми фізіологічних потреб в харчових речовинах і енергії для різних груп населення. Норми забезпечення продуктами харчування постраждалого населення у надзвичайних ситуаціях. База створення і порядок розгортання рухомого пункту харчування в польових умовах, його технічні можливості, об'єм везимого запасу продовольства. Приготування і роздача їжі в умовах радіоактивного, хімічного і бактеріального зараження. Організація, у разі необхідності, контролю забруднення (зараження) продуктів харчування, продовольства і харчової сировини. Знезаражування обладнання їдальні, інвентар та місць зберігання продуктів харчування.

Тема 2.7.2. Розгортання та дії рухомого пункту продовольчого постачання.

База створення, технічні можливості та порядок розгортання рухомого пункту продовольчого постачання в польових умовах. Підготовка транспорту для перевезення продуктів харчування. Порядок забезпечення формування сухим пайком. Допустимі норми зараження продуктів харчування. Порядок роботи пункту в умовах зараження місцевості радіоактивними, хімічними, НХР та бактеріальними засобами. Знезараження складських приміщень, транспорту і обладнання.

Тема 2.7.3. Розгортання та дії рухомого пункту речового постачання.

База створення, технічні можливості та порядок розгортання рухомого пункту речового постачання в польових умовах. Порядок заміни білизни, взуття та одягу на санітарно-обмивальних пунктах і в підрозділах медичного забезпечення. Заміна білизни, взуття та одягу в умовах зараження радіоактивними, хімічними, НХР та бактеріальними засобами. Заходи безпеки при роботі з зараженими білизною, взуттям та одягом.

Тема 2.7.4. Рухомий пункт водопостачання. Комплектування та підготовка техніки. Організація роздачі питної води населенню.

Визначення необхідної кількості води для побутових потреб у районі лиха. Уточнення стану і можливості використання уцілілих і частково пошкоджених систем побутового водопостачання і автономних водозаборів, водоочисних споруд і установок. Характеристики техніки рухомого пункту водопостачання: пристрою для добування води, фільтрувальної станції, автоводоцистерн. Обладнання пункту водозабору, очищення і роздачі води у пересувну тару. Використання простіших засобів видобування і очистки води. Організація підвезення необхідної кількості води наливним транспортом і у розфасовці, а також подача її тимчасовими водопроводами населенню, підприємствам громадського харчування, хлібопекарням, лікувальним установам. Захист систем водопостачання і автономних водозаборів від радіоактивного та інших видів забруднення і хімічного зараження.

Тема 2.7.5. Розгортання та дії рухомого пункту забезпечення паливно-мастильними матеріалами

Визначення обсягу постачання паливно-мастильних матеріалів. Техніка і обладнання рухомого пункту забезпечення паливно-мастильними матеріалами їх можливості. Вибір місця розгортання рухомого пункту, порядок його проведення. Порядок заправки транспортних засобів, що залучаються до ліквідації надзвичайної ситуації. Організація охорони пункту, заходи безпеки.

Тема 2.8. Для спеціалізованих служб зв'язку та оповіщення і формувань зв'язку.

Тема 2.8.1. Організація та забезпечення сталого зв'язку у районах стихійного лиха, аварій та катастроф.

Вибір місця для розгортання радіостанцій при необхідності. Отримання радіо даних. Прокладка, при необхідності кабельних ліній зв'язку та сполучення їх з існуючою телефонною мережею. Прокладка польових ліній зв'язку. Порядок використання збережених повітряних і кабельних ліній зв'язку, мобільного зв'язку у районах аварій та катастроф.

Тема 2.8.2. Дії керівного складу спеціалізованої служби зв'язку та оповіщення і формування зв'язку при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках ураження, районах стихійних лих, аварій та катастроф

Робота командира спеціалізованої служби і формування по організації зв'язку при висуванні сил ЦЗ до осередку ураження і проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт, по організації зв'язку рухомими засобами, при виведенні формування із району лиха та проведенні спеціальної обробки і відновлювання готовності до подальших дій.

Тема 2.8.3. Розгортання та експлуатації засобів зв'язку у різних умовах надзвичайних ситуацій.

Правила та послідовність розгортання радіостанції, використання мобільного зв'язку. Правила встановлення зв'язку та ведення радіообміну. Порядок передачі та прийому радіосигналів. Порядок користування телефонною мережею зв'язку. Дії спеціалізованої служби і формування при пересуванні у складі колон, під час проведення рятувальних, аварійно-відновлювальних та інших невідкладних робіт при надзвичайних ситуаціях різного походження.

Тема 2.9. Для спеціалізованих служб і формувань охорони громадського порядку.

Тема 2.9.1. Правова основа введення режиму надзвичайного стану.

Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану». Умови і порядок введення та скасування дії режиму надзвичайного стану. Особливості організації повсякденного життя в умовах оголошення надзвичайного стану. Зміст заходів правового режиму надзвичайного стану. Додаткові заходи режиму надзвичайного стану у зв'язку із надзвичайними ситуаціями техногенного, природного, соціального та воєнного характеру. Гарантії прав і свобод громадян та прав і законних інтересів юридичних осіб в умовах надзвичайного стану. Відповідальність за порушення вимог або невиконання заходів правового режиму надзвичайного стану.

Тема 2.9.2. Дії спеціалізованої служби і формування при проведенні евакуації населення.

Дії нарядів формування охорони громадського порядку по забезпеченню порядку та припиненню паніки на збірних і приймальних евакопунктах, у місцях посадки на транспорт. Забезпечення порядку на маршрутах евакуації, у пунктах висадки і у районах (пунктах) розміщення евакуйованого населення.

Тема 2.9.3. Забезпечення громадського порядку, попередження та припинення випадків мародерства, розкрадання матеріальних цінностей при ліквідації наслідків стихійного лиха, аварій та катастроф.

Розміщення постів охорони. Дії особового складу по припиненню крадіжок матеріальних цінностей та майна громадян і підприємств при оточенні місця аварії, зони катастрофи та зон стихійного лиха. Забезпечення режиму допуску людей і транспорту до місць проведення рятувальних та інших невідкладних робіт. Психологічна підготовка особового складу спеціалізованої служби і формування до дій в умовах надзвичайної ситуації.

Тема 2.9.4. Психологія натовпу. Попередження паніки серед населення.

Поняття психології натовпу. Паніка. Співвідношення паніки і розміру небезпеки, що загрожує. Причини виникнення паніки та особливості її проявлення. Види паніки за масштабами, по глибині охопту, по тривалості, по інструктивним наслідкам. Механізм розвитку бурхливої динамічної паніки. Заходи по запобіганню паніки або зниженню ймовірності її виникнення. Заходи по припиненню паніки.

Тема 2.10. Для спеціалізованих служб і формувань захисту сільськогосподарських тварин і рослин.

Тема 2.10.1. Організація та порядок проведення ветеринарної обробки тварин та заходів по захисту сільськогосподарських рослин, продуктів рослинництва у надзвичайних ситуаціях.

Основні способи захисту сільськогосподарських тварин від радіоактивних, хімічних і бактеріальних засобів.

Прості засоби індивідуального захисту органів дихання, шкіри сільськогосподарських тварин, їх будова та захисні властивості, порядок користування ними. Засоби групового захисту тварин в умовах стійкого утримання. Пристосування тваринницьких та інших приміщень до захисту тварин. Захист елітного поголів'я. Захист тварин в ході перегону та перевезення. Виявлення уражених тварин та їх сортування за ступенем та характером ураження. Вибір та

обладнання майданчика ветеринарної обробки. Часткова та повна ветеринарна обробка сільськогосподарських тварин. Контроль за якістю забою сільськогосподарських тварин. Герметизація складських приміщень, зерно- та овочесховищ з використанням підручних засобів. Використання природної порожнини для укриття продуктів рослинництва. Накопичення матеріалів, тари для укриття зерна, овочів, фуражу у польових умовах. Захист продуктів рослинництва при транспортуванні.

Тема 2.10.2. Надання лікувальної та профілактичної допомоги сільськогосподарським тваринам. Знезараження продуктів рослинництва, води та фуражу.

Профілактика уражень. Вакцинація і запобіжні щеплення тваринам. Нанесення на поверхонь тіла тварин спеціальних розчинів і емульсій-інсектицидів. Знешкодження комах і кліщів на пасовищах і місцях перегонів тварин. Знешкодження гризунів.

Лікування тварин, уражених променевою хворобою, при ураженні шлунково-кишкового тракту радіонуклідами, отруйними речовинами.

Видалення радіоактивних речовин зняттям верхнього забрудненого шару фуражу. Дезактивація соковитих кормів. Дезактивація води. Переробка сільськогосподарської продукції, зараженої радіоактивними речовинами. Дегазація продовольства і фуражу провітрюванням, термічним, хімічним і механічним способами. Дегазація води.

Дезінфекція продовольства і фуражу хімічним способом. Приготування дезінфікуючих розчинів. Дезінфекція води.

Тема 2.10.3. Дії спеціалізованої служби і формування щодо захисту сільськогосподарських тварин, рослин і продуктів рослинництва, води, фуражу при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках ураження та зонах зараження.

Отримання завдання. Оцінка обстановки, прийняття рішення і постановка завдань особового складу. Організація роботи по пристосуванню тваринницьких та інших приміщень до захисту тварин. Будівництво ПРУ, пристосування силосних ям, траншей для захисту тварин елітного поголів'я.

Проведення заходів щодо знезараження тваринницьких приміщень та територій.

Отримання завдання, оцінка обстановки, прийняття рішення та постановка завдань особовому складу формування. Організація та ведення фітопатологічної розвідки, визначення меж осередків ураження, розрахунок збитків. Управління в ході робіт. Організація та підтримка взаємодії. Дії спеціалізованої служби і формування при ураженні рослин біологічними засобами, при зараженні ґрунту і ураженні рослин радіонуклідами. Заходи безпеки при проведенні робіт.

Тема 2.11. Для спеціалізованої служби енергетики

Тема 2.11.1. Організація і проведення аварійно-відновлювальних робіт на пошкоджених об'єктах мережі електропостачання

Отримання завдання. Оцінка обстановки, прийняття рішення і постановка завдань особового складу. Організація роботи персоналу при проведенні відновлювальних заходів.

Система електрозабезпечення об'єкту. Состав мереж и споруджень електрозабезпечення першої категорії Електричні спорудження і мережі спільного користування другої категорії Характер можливих руйнувань і ушкоджень на системах електрозабезпечення. Види и способи аварійних робіт на системах електрозабезпечення. Основні способи екстреного усунення аварій. Подача електроенергії в окремі райони і ділянки вогнища ураження. Основні способи тимчасових відновних робіт.

Тема 2.11.2. Забезпечення енергопостачання сил цивільного захисту під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, у тому числі з використанням автономних джерел енергопостачання (у разі їх наявності).

Отримання завдання, оцінка обстановки, прийняття рішення та постановка завдань особовому складу формування. Організація та ведення розвідки, визначення меж осередків

ураження, розрахунок н Способи екстреного усунення аварій на електромережах. Основні способи тимчасового відновлення ушкоджених ділянок електромереж. Розрахунок необхідної кількості персоналу та техніки, необхідної для відновлення постраждалого об'єкта.

Тема 2.11.3. Проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також повного відновлення їх функціонування.

Дії спеціалізованої служби і формування при плануванні відновлювальних робіт, під час проведення аварійно-відновлювальних та інших невідкладних робіт при надзвичайних ситуаціях різного походження. Порядок відключення пошкоджених ділянок. Ремонт пошкоджених ділянок. Техніка безпеки при проведенні робіт.

Начальник управління з питань
цивільного захисту населення і охорони праці

Богдан МОВЧАН

ПРОГРАМА

додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників об'єктів підвищеної небезпеки

Навчання за програмою додаткової підготовки працівників об'єктів підвищеної небезпеки підприємств, установ та організацій Хмельницької міської територіальної громади — отримання працівниками додаткових знань щодо особливостей та порядку дій за планом локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій в умовах надзвичайних ситуацій техногенного характеру, які можуть виникнути на об'єкті виходячи з характеру його небезпеки, набуття практичних навичок щодо дій під час ліквідації аварійних ситуацій та аварій, взаємодії з іншими виконавцями аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Актуальність програми полягає у необхідності проведення навчання працівників діям відповідно планів локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на об'єктах підвищеної небезпеки при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного характеру.

Метою програми є забезпечення:

своєчасного та систематичного навчання, оновлення знань працівників щодо дій під час загрози та виникнення аварійних ситуацій та аварій;

врахування особливостей та ризиків виникнення аварійних ситуацій та аварій на об'єктах підвищеної небезпеки;

навчання працівників діям в умовах загрози і виникнення аварійних ситуацій та аварій, а також оволодіння навичками надання першої допомоги потерпілим, користування засобами індивідуального і колективного захисту;

оволодіння знаннями та навичками при проведенні робіт з локалізації та ліквідації аварійних ситуацій та аварій.

Орієнтовний розподіл навчального часу за розділами Програми та формами навчання

№ п/п	Найменування тем	Форми навчання, години	
		Курсове навчання	Індивідуальне навчання
	1. Для об'єктів радіаційної небезпеки		
1.1.	Типові радіаційно-небезпечні об'єкти, їх загальна характеристика та класифікація можливих аварій на них.	1	-
1.2.	Нормативна та директивна основа для планування заходів щодо захисту персоналу і населення на випадок аварії на радіаційно-небезпечному об'єкті.	1	-
1.3.	Заходи щодо захисту населення і територій при аваріях на радіаційно-небезпечному об'єкті.	1	-

1.4.	Контроль радіаційного стану та визначення заходів щодо захисту населення і територій при аваріях на радіаційно-небезпечному об'єкті.	1	-
1.5.	Організація захисту населення і територій при аваріях на радіаційно-небезпечному об'єкті та порядок проведення відповідних заходів з локалізації та ліквідації її наслідків.	1	-
	Усього:	5	-
	2. Для об'єктів хімічної безпеки		
2.1.	Небезпечні хімічні речовини та характер їх впливу на організм людини	1	-
2.2.	Характер можливих хімічно небезпечних аварій та масштаби забруднення місцевості, води, продовольства тощо	1	-
2.3.	Планування заходів захисту від небезпечних хімічних речовин. Особливості прогнозування масштабів аварії (для різних умов розташування хімічно небезпечних об'єктів)	2	-
2.4.	Організація захисту населення і територій при аваріях на хімічно небезпечному об'єкті та порядок проведення відповідних заходів з локалізації та ліквідації її наслідків.	1	-
	Усього:	5	-
	3. Для об'єктів з вибухопожежною безпекою.		
3.1.	Класифікація об'єктів за їх вибухопожежною безпекою.	1	-
3.2.	Планування і організація аварійно-відбудовних робіт при аваріях на виробництві (транспорті) з вибухо- та пожежонебезпечними речовинами.	2	-
	Усього:	3	-
	2.4. Для об'єктів пожежної безпеки		
4.1.	Класифікація об'єктів за їх пожежонебезпечною	1	-
4.2.	Планування та проведення заходів щодо попередження пожеж та зменшення наслідків їх виникнення	2	-
	Усього:	3	-
	2.5. Для об'єктів гідродинамічної безпеки		
5.1.	Основні гідротехнічні споруди, їх характеристики та фактори безпеки.	1	-
5.2.	Дії при загрозі виникнення аварій на гідродинамічно-небезпечному об'єкті та при ліквідації її наслідків.	2	-
	Усього:	3	-
	2.6. Для об'єктів біологічної безпеки		
6.1.	Основні джерела біологічної безпеки для населення, тварин, рослин і навколишнього середовища та їх характерні властивості.	1	-

6.2.	Порядок дій оперативного складу спеціалізованої аварійно-рятувальної служби та персоналу об'єкту при ліквідації аварій та нещасних випадках під час роботи з небезпечними біологічними речовинами	2	-
	<i>Усього:</i>	3	-
	7. Для об'єктів екологічної безпеки		
7.1.	Основні антропогенні фактори, які можуть впливати на працюючий персонал об'єкта підвищеної безпеки та населення	1	-
7.2.	Порядок дій оперативного складу спеціалізованої аварійно-рятувальної служби та персоналу об'єкту щодо попередження та при ліквідації на ньому аварії	2	-
	<i>Усього:</i>	3	-

Зміст тем додаткової підготовки

Тема 1.1. «Типові радіаційно-небезпечні об'єкти, їх загальна характеристика та класифікація можливих аварій на них».

Типові радіаційно-небезпечні об'єкти. Атомні станції як об'єкти підвищеної радіаційної безпеки. Загальні відомості про ядерно- та радіаційно небезпечні об'єкти. Системи (елементи) безпеки атомних станцій. Класифікація радіаційних аварій. Радіологічні проблеми аварій на радіаційно небезпечних об'єктах. Радіоактивне забруднення у випадку аварії на атомній станції.

Тема 1.2. « Нормативно-правова база для планування заходів щодо захисту персоналу і населення на випадок аварії на радіаційно-небезпечному об'єкті».

Нормативно-правові акти для планування заходів щодо захисту персоналу і населення на випадок аварії на радіаційно-небезпечних об'єктах різних категорій радіаційної безпеки. Зміст планів реагування на радіаційні безпеки. Структура та зміст розділу захисту населення у Плані реагування на радіаційні аварії.

Тема 1.3. «Заходи щодо захисту населення і територій при аваріях на радіаційно-небезпечному об'єкті».

Система заходів щодо захисту населення і територій при аваріях. Заходи, що проводяться завчасно. Заходи, що проводяться при виникненні аварії на атомній станції.

Тема 1.4. «Контроль радіаційного стану та визначення заходів щодо захисту населення і територій при аваріях на радіаційно-небезпечному об'єкті».

Загальні відомості щодо контролю радіаційного стану. Методологія визначення заходів щодо захисту населення при аваріях на атомній станції. Прилади, системи та засоби радіаційного контролю та порядок їх застосування.

Тема 1.5. «Організація захисту населення і територій при аваріях на радіаційно-небезпечному об'єкті та порядок проведення відповідних заходів з локалізації та ліквідації її наслідків».

Порядок виконання комплексу заходів щодо забезпечення безпеки населення як при нормальній експлуатації ядерно- та радіаційно небезпечних об'єктів, так і у випадках аварії на них. Система плануючих документів з реагування та ліквідації аварії на радіаційно-небезпечному об'єкті. Функціональні підсистеми, які створюються центральними органами виконавчої влади, що залучаються до реагування на радіаційну аварію та порядок взаємодії служб об'єкту з ними.

Тема 2.1. «Небезпечно хімічні речовини та характер їх впливу на організм людини».

Класифікація небезпечних хімічних речовин. Класи безпеки небезпечних хімічних речовин. Токсикологічна класифікація небезпечних хімічних речовин і характер їх впливу на організм людини. Основні види осередків хімічного ураження та їх особливості.

Тема 2.2. «Характер можливих хімічно небезпечних аварій та масштаби забруднення місцевості, води, продовольства тощо».

Основні чинники хімічної безпеки. Основні фактори, від яких залежить безпека функціонування хімічно небезпечних об'єктів. Характер можливих хімічно небезпечних аварій і стадії їх протікання. Уражаючі фактори під час аварії та їх основні параметри. Особливості хімічного забруднення місцевості, води, продовольства.

Тема 2.3. «Планування заходів захисту від небезпечних хімічних речовин. Особливості прогнозування масштабів аварії (для різних умов розташування хімічно небезпечних об'єктів)».

Комплекс заходів щодо захисту від небезпечних хімічних речовин. Особливості організаційних та інженерно-технічних заходів, передбачених планами дій щодо запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій на хімічно- небезпечному об'єкті. Організація контролю хімічного забруднення, виявлення аварійної ситуації та прилади, які для цього використовуються. Прогнозування масштабів забруднення небезпечними хімічними речовинами при аварії на хімічно небезпечному об'єкті. Особливості прогнозування масштабів аварії в умовах міста, сільської місцевості, на різних видах транспорту.

Тема 2.4. «Організація захисту населення і територій при аваріях на хімічно небезпечному об'єкті та порядок проведення відповідних заходів з локалізації та ліквідації її наслідків».

Особливості проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у вогнищах хімічного зараження. Комплекс заходів, які проводяться для захисту попередньо (інженерно-технічні, організаційні, санітарно- гігієнічні та медико-санітарні). Заходи щодо захисту населення і територій у разі виникнення і ліквідації аварії на хімічно небезпечному об'єкті. Засоби, які використовуються при ліквідації наслідків аварії, їх можливості. Порядок дій чергового диспетчера хімічно небезпечного об'єкту при загрозі та виникненні аварії з виливом (викидом) небезпечних хімічних речовин

Тема 3.1. «Класифікація об'єктів за їх вибухопожежною небезпекою».

Нормативно-правові акти з організації заходів щодо захисту персоналу і населення на випадок аварії при поводженні з вибухо- та пожежонебезпечними речовинами. Загальна характеристика систем забезпечення вибухопожежної безпеки. Категорії вибухо- та пожежонебезпечних речовин і матеріалів. Основні показники вибухо- та пожежонебезпечних речовин і матеріалів та область їх застосування. Категорії об'єктів за їх вибухопожежною небезпекою. Умови вибухо- та пожежної безпеки у процесі виробництва речовин і матеріалів, під час їх зберігання та транспортування.

Тема 3.2. «Планування і організація аварійно-відновлюваних робіт при аваріях на виробництві (транспорті) з вибухо- та пожежонебезпечними речовинами».

Заходи з попередження вибухів та зменшення їх наслідків, вибухо- та пожежного захисту технологічного устаткування об'єкту. Особливості планування заходів з локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на вибухо- та пожежонебезпечних об'єктах. Класифікація та зміст вибухо- та пожежонебезпечних зон об'єкту. Оцінка вибухо- та пожежної обстановки на об'єкті господарської діяльності. Порядок проведення заходів з локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на об'єкті. Особливості організація аварійно-відновлюваних робіт при аваріях на мережах газопостачання, на виробництві (транспорті) з вибуховими, легкозаймистими речовинами, газовими та пилогазовими сумішами.

Тема 4.1. «Класифікація об'єктів за їх пожежонебезпечністю».

Нормативно-правові акти з пожежної безпеки. Загальна характеристика систем забезпечення пожежної безпеки. Складові пожежної безпеки. Категорії пожежонебезпечних речовин і матеріалів. Основні показники пожежонебезпечних речовин і матеріалів та область їх застосування. Категорії об'єктів за їх пожежною небезпечністю. Умови пожежної безпеки у процесі виробництва речовин і матеріалів, під час їх зберігання та транспортування.

Тема 4.2. «Планування та проведення заходів щодо попередження пожеж та зменшення наслідків їх виникнення».

Комплекс організаційно-технічних заходів щодо забезпечення пожежної безпеки на об'єкті господарської діяльності. Засоби пожежогасіння, протипожежне оснащення та інвентар, їх характеристики та порядок використання при пожежі. Методика аналізу пожежної безпеки. Оцінка пожежної обстановки на об'єкті господарської діяльності. Порядок локалізації та ліквідації пожежі.

Тема 5.1. «Основні гідротехнічні споруди, їх характеристики та фактори безпеки».

Основні чинники гідродинамічної безпеки (гідротехнічні споруди, природні явища). Основні характеристики гідротехнічних споруд. Характеристики хвиль прориву і катастрофічного затоплення. Методика прогнозування параметрів аварій на гідродинамічно небезпечних об'єктах. Математична модель системної надійності каскаду гідроспоруд й

методика оцінки ймовірності розвитку гідродинамічної аварії на каскаді напірних гідроспоруд.

Тема 5.2. «Дії при загрозі виникнення аварій на гідродинамічно-небезпечному об'єкті та при ліквідації її наслідків».

Заходи щодо попередження та зменшення наслідків аварій на гідродинамічно-небезпечних об'єктах. Організація спостереження за штучними і природними греблями, водозабірними і водоскидними спорудами, загатами. Заходи, які проводяться для недопущення прориву гідроспоруди. Зміст і порядок проведення адміністративних, інженерно-технічних заходів. Система попередження населення про гідродинамічну небезпеку. Особливості організації та проведення евакуації населення, рятування людей і майна із зони катастрофічного затоплення.

Тема 6.1. «Основні джерела біологічної небезпеки для населення, тварин, рослин і навколишнього середовища та їх характерні властивості».

Біологічні фактори небезпеки. Патогенні організми і характер їх впливу на організм людини. Біологічна (або бактеріологічна) зброя та можливості її застосування під час терористичного акту. Вимоги законів та інших нормативно-правових актів з влаштування і безпеки роботи на об'єктах біологічної небезпеки. Основні організаційні заходи щодо зменшення ризику аварій або терористичного акту на об'єктах, в яких проводиться роботи зі штамми мікроорганізмів. Правила влаштування і безпеки роботи на об'єктах мікробіологічного профілю.

Тема 6.2. «Порядок дій оперативного складу спеціалізованої аварійно-рятувальної служби та персоналу об'єкту при ліквідації аварій та нещасних випадках під час роботи з небезпечними біологічними речовинами».

Особливості проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у вогнищах біологічного зараження. Зміст плану біологічного захисту. Комплекс заходів біологічного захисту. Порядок взаємодії служб об'єкту з протиепідемічним штабом з локалізації та ліквідації осередку біологічного зараження. Організація та проведення санітарно-епідемічної та біологічної розвідки. Порядок відпрацювання пропозицій щодо практичних заходів у зоні біологічної аварії. Проведення комплексу режимних, ізоляційно-обмежувальних і медичних заходів. Зміст карантинного режиму. Засоби захисту, правила особистої і загальної гігієни.

Тема 7.1. «Основні антропогенні фактори, які можуть впливати на працюючий персонал об'єкту підвищеної небезпеки та населення».

Поняття екологічних надзвичайних ситуацій, їх зон, класифікація та юридичне значення. Основні техногенні фактори, які здатні ініціювати екологічну загрозу населенню та навколишньому природному середовищу. Критерії зон екологічного ризику, кризи і лиха. Основні напрями управління техногенно-екологічною безпекою на об'єктовому рівні. Нормативно-правові акти з питань державного природоохоронного законодавства.

Тема 7.2. «Порядок дій оперативного складу спеціалізованої аварійно-рятувальної служби та персоналу об'єкту при попередженні та при ліквідації на ньому аварії».

Планування, організація і контроль виконання заходів екологічного забезпечення на потенційно небезпечному об'єкті. Зміст комплексного плану охорони навколишнього середовища. Визначення ступеню ризику для населення та навколишнього середовища від аварії, катастрофи на об'єкті. Організація збору, обробки, аналізу і передачі інформації щодо стану навколишнього середовища. Екологічне забезпечення діяльності населення в умовах впливу на них екологічно несприятливих антропогенних і природних факторів.

Начальник управління з питань
цивільного захисту населення і охорони праці

Богдан МОВЧАН

ПРОГРАМА

пожежно-технічного мінімуму для працівників, зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою

Навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму проводиться з особами, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, до початку самостійного виконання роботи.

Метою програми є забезпечення:

своєчасного навчання осіб, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, до початку самостійного виконання роботи;

підвищення рівня загальних пожежно-технічних знань, вивчення правил пожежної безпеки з урахуванням особливостей виробництва, ознайомлення з протипожежними заходами та діями у разі виникнення пожежі, оволодіння навичками використання наявних засобів пожежогасіння;

систематичної перевірки знань працівників підприємства (установи, організації), зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, відповідних нормативних актів з пожежної безпеки;

врахування ризиків виникнення пожеж на підприємстві (установі, організації) під час проведення спеціальних робіт;

чітких і правильних дій працівників підприємства (установи, організації), зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, під час виникнення пожежі та її гасіння.

Орієнтовний розподіл навчального часу за розділами Програми та формами навчання

	Найменування розділу (теми)	Форма навчання, кількість годин		
		Всього	Групове навчання	Практичне заняття
1.	Заходи пожежної безпеки на підприємстві, в установі, організації	2	2	-
2.	Заходи пожежної безпеки на робочому місці	2	1	1
3.	Сповіщення про пожежу та виклик пожежно-рятувальних підрозділів.	1	1	-
4.	Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок їх використання під час пожежі	3	2	1
5.	Дії під час пожежі	1	1	-
6.	Заходи пожежної безпеки в побуті	1	1	-
	Підсумкове заняття	1	-	1 (залік)
	ВСЬОГО	11	8	3

Рекомендована тематика та орієнтовний зміст тем за розділами Програми

Тема 1. Заходи пожежної безпеки на підприємстві

Стисла характеристика підприємства, установи, організації та їх пожежної небезпеки. Основні положення Кодексу цивільного захисту України в частині забезпечення пожежної безпеки. Правила, інструкції, положення та накази з питань пожежної безпеки. Відповідальність за порушення правил пожежної безпеки.

Основні причини пожеж. Вимоги щодо утримання території, протипожежних розривів, джерел протипожежного водопостачання.

Дії працівників у разі виявлення порушень правил пожежної безпеки. Місцезнаходження та порядок виклику об'єктової пожежної охорони, а в разі її відсутності – пожежно-рятувального підрозділу. Порядок організації, мета та завдання добровільної пожежної дружини.

Тема 2. Заходи пожежної безпеки на робочому місці

Характеристика пожежної небезпеки приміщень (споруд). Дії персоналу у випадку порушень режиму роботи установок, машин і агрегатів. Правила пожежної безпеки, встановлені для працівників цього приміщення або споруди.

Можливі причини виникнення пожеж. Дії персоналу в разі загрози виникнення пожежі, аварії чи вибуху; правила вимкнення установок та агрегатів, порядок зняття напруги з електроустановок, виклику аварійної допомоги тощо.

Заходи пожежної безпеки, яких необхідно дотримуватися стаючи до роботи, у процесі роботи та після її закінчення з метою запобігання виникненню пожеж.

Тема 3. Сповіщення про пожежу та виклик пожежно-рятувального підрозділу.

Установлений на підприємстві, в установі, організації порядок (система) сповіщення людей про пожежу.

Засоби зв'язку, сигналізації, які є на підприємстві, в установі, організації та на робочому місці, сповіщувачів пожежної сигналізації, пристроїв для подання звукових сигналів пожежної тривоги, систем сповіщення та керування евакуацією людей. Порядок використання цих засобів у разі виникнення пожежі.

Тема 4. Засоби пожежогасіння, протипожежне устаткування та інвентар, порядок їх використання під час пожежі

Призначення та місцезнаходження існуючих на підприємстві, в установі, організації засобів пожежогасіння, протипожежного устаткування та інвентарю (вогнегасники, внутрішні пожежні крани, діжки з водою, ящики з піском, стаціонарні установки пожежогасіння тощо).

Загальні поняття про пожежну сигналізацію, спринклерне і дренчерне обладнання та інші установки пожежогасіння.

Порядок утримання існуючих на підприємстві, в установі, організації засобів пожежогасіння (у літніх та зимових умовах). Правила використання вогнегасних засобів, протипожежного інвентарю та обладнання.

Тема 5. Дії під час пожежі

Дії в разі виявлення на робочому місці або на території підприємства, установи, організації задимлення чи пожежі. Порядок повідомлення про пожежу аварійно-рятувальних і пожежних підрозділів та інших аварійних служб та організація їх зустрічі. Відключення устаткування, комунікацій, електроустановок та вентиляції.

Гасіння пожежі існуючими на підприємстві, в установі, організації засобами пожежогасіння; порядок включення стаціонарних установок пожежогасіння, евакуації людей та матеріальних цінностей.

Дії після прибуття пожежно-рятувального підрозділу (надання допомоги у прокладанні

рукавних ліній, участь в евакуації матеріальних цінностей та виконанні інших робіт за розпорядженням керівника пожежогасіння). Обов'язки членів добровільної пожежної дружини за табелем бойової обслуги.

Тема 6. Заходи пожежної безпеки в побуті

Основні причини виникнення пожеж у житлових будинках. Несправності та порушення вимог безпеки при експлуатації приладів газопостачання, опалення та побутових споживачів електроенергії.

Пожежна небезпека хімічних речовин, предметів побутової хімії та аерозольних препаратів.

Запобігання пожежам від основних причин. Порядок утримання житлових і підсобних приміщень, індивідуальних гаражів.

Начальник управління з питань
цивільного захисту населення і охорони праці

Богдан МОВЧАН

ПРОГРАМА **прискореної підготовки працівників до дій в особливий період**

Програма прискореної підготовки працівників до дій в особливий період, які продовжують свою виробничу діяльність в особливий період (далі – Програма) є одним із елементів системи підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях.

Програма передбачає навчання працівників способом захисту від наслідків надзвичайних ситуацій, спричинених застосуванням сучасних засобів ураження.

Орієнтовний обсяг засвоєних знань та вмінь за Програмою

В результаті проходження навчання за Програмою працівники повинні знати:

- сигнали оповіщення цивільного захисту та порядок інформування працівників підприємств, установ, організацій в мирний час і на особливий період;
- основні небезпечні виробничі фактори, техногенні та природні небезпеки, що ймовірні для місця розташування підприємства, установи та організації;
- захисні споруди цивільного захисту їх призначення та облаштування;
- засоби індивідуального захисту, порядок і правила користування ними;
- способи захисту працівників від наслідків надзвичайних ситуацій, спричинених сучасними засобами ураження;
- порядок і правила поведінки працівників при проведенні евакуації на суб'єкті господарювання;
- способи та засоби запобігання пожежам та вибухам, дії працівників при їх виникненні, порядок та способи застосування первинних засобів пожежогасіння;
- побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування ними.

Орієнтовний розподіл навчального часу за розділами Програми та формами навчання

з/п	Найменування тем	Вид занять	Кількість годин	Примітка
1	2	3	4	5
1.	Дії працівників суб'єкту господарювання за сигналами оповіщення цивільного захисту.	Практичне заняття	1	
2.	Підготовка захисних споруд і найпростіших укриттів до використання. Правила поведінки працівників, які укриваються в них.	Практичне заняття	2	
3.	Правила користування засобами індивідуального захисту.	Практичне заняття	1	
4.	Радіаційний та хімічний захист працівників суб'єктів господарювання. Режими радіаційного захисту.	Практичне заняття	1	

5.	Підготовка та порядок проведення евакуації на суб'єкті господарювання.	Практичне заняття	1	
6.	Виконання протипожежних заходів. Дії працівників у разі загрози або при виникненні пожежі.	Практичне заняття	2	
7	Надання першої домедичної допомоги потерпілим.	Практичне заняття	2	
8.	Правила поведінки працівників суб'єкту господарювання у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та можливих проявів терористичних актів.	Практичне заняття	1	
9.	Перевірка знань.	Практичне заняття	1	
Всього:			12	

Зміст тем прискореної підготовки

Тема 1. Порядок оповіщення та інформування про загрозу і виникнення надзвичайної ситуації. Попереджувальний сигнал «Увага всім».

Сигнали оповіщення на особливий період (воєнний час), «Повітряна тривога», «Радіаційне зараження», «Хімічне зараження», «Біологічне зараження». Дії працівників суб'єкту господарювання за сигналами оповіщення.

Тема 2. Укриття працівників у фонді захисних споруд цивільного захисту. Захисні споруди цивільного захисту, їх призначення та облаштування.

Порядок заповнення захисних споруд та правила поведінки працівників, які укриваються в них.

Тема 3. Засоби індивідуального захисту, правила користування.

Засоби індивідуального захисту органів дихання, шкіри. Підбір та правила користування ними. Медичні засоби, що входять до індивідуальних аптечок та їх призначення. Індивідуальний перев'язочний пакет. Індивідуальні протихімічні пакети.

Тема 4. Радіаційний та хімічний захист працівнику суб'єкту господарювання. Режим радиаційного захисту.

Особливості радіаційного впливу на людину. Поняття про дози опромінення людини. Променева хвороба. Побутові дозиметричні прилади, їх призначення та особливості користування. Режим радиаційного захисту. Санітарна обробка працівників. Дезактивація приміщень, обладнання, техніки, виробничої території тощо.

Загальні правила поведінки та дії працівників при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин. Дегазація приміщень, обладнання, виробничої території тощо.

Тема 5. Підготовка та порядок проведення евакуації на суб'єкті господарювання.

Евакуація, її види, порядок проведення. Правила поведінки працівників.

Тема 6. Вибухо та пожежонебезпека на виробництві. Рекомендації щодо дій під час виникнення пожежі.

Стисла характеристика пожежної небезпеки суб'єкта господарювання. Протипожежний режим на робочому місці. Небезпечні фактори пожежі. Дії працівників у разі загрози або при виникненні пожежі.

Тема 7. Надання домедичної допомоги постраждалим.

Основні правила надання домедичної допомоги в невідкладних ситуаціях. Проведення первинного огляду постраждалого. Проведення штучного дихання, непрямому масажу серця.

Перша допомога при ранах і кровотечах. Способи зупинки кровотеч. Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних та підручних засобів.

Тема 8. Правила поведінки працівників суб'єкту господарювання у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та можливих проявів терористичних актів.

Правила поведінки і дії працівників суб'єкту господарювання у разі загрози виникнення і виникнення НС техногенного (аварії на радіаційних і хімічних об'єктах, автомобільному і залізничному транспорті, поводження з небезпечними речовинами) та природного характеру (землетруси, повені (підтоплення), шквального вітру, ожеледиці, інфекційних захворюваннях). Правила поведінки та захист працівників в умовах загрози або виникнення терористичного акту, ведення антитерористичної операції.

Начальник управління з питань
цивільного захисту населення і охорони праці

Богдан МОВЧАН